

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Бердо Р.С.

аспірант,

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «САМОІДЕНТИФІКАЦІЯ СТУДЕНТА»

Реформування вищої освіти, спрямоване на підвищення якості професійної освіти відповідно до швидкозмінних вимог ринку праці передбачає реалізацію студентоцентрованого підходу. Даний підхід є основоположним принципом болонських реформ у вищій освіті, який передбачає зміщення акцентів в освітньому процесі з викладачів на студентів, надаючи їм право активно впливати на розробку всіх компонентів освітньої програми та обирати індивідуальний шлях і спосіб її проходження. Відповідно зростають вимоги до особистості студента, його здатності, з перших днів перебування в новому для себе середовищі закладу вищої освіти, проявляти активність, самостійність, робити свідомий вмотивований вибір, нести за нього відповідальність. Означене передбачає сформованість чіткої «Я-концепції» студента, усвідомлення своєї унікальності і шляхів її реалізації у взаємодії з іншими суб'єктами освітнього процесу, відповідно до існуючих норм і вимог. В науковій літературі окреслені здатності студентів визначають як показники рівня самоідентифікації особистості.

Таким чином, самоідентифікація студентів в значній мірі визначає успішність їх освітньої діяльності в умовах сучасного закладу освіти, в якому впроваджено студентоцентрований підхід до навчання.

Поняття «самоідентифікація», «особистісна самоідентифікація», є часто вживаним в наукових роботах присвяченим проблемам самопроцесів в становленні особистості та професіонала. Зокрема, проблемі самоідентифікації присвячено дослідження науковців: Кургузов А. О., Гребенюк М. О., Семенова Ю. А., Мельник Д. М., Присяжнюк О. М., Оксамитної С. М., Ручка А. О., Ядов В. О. Проблему самоідентифікації студентів досліджували: Видолоб Н. О., Губа С. А., Шнейдер Л. Б., Зливков В. Л., Стояно О. О., Романишина О. Я. та інші.

Водночас, проблема трактування поняття «самоідентифікація», механізмів самоідентифікації, взаємозв'язку з іншими самопроцесами залишається предметом наукових дискусій.

Враховуючи актуальність формування самоідентифікації студентів як суб'єктів освітнього процесу є потреба уточнення сутності поняття «самоідентифікація студентів» та визначення її ролі і місця в особистісно-професійному становленні майбутнього фахівця.

В період трансформації суспільства та перебудови системи вищої освіти, в наукових джерелах, все частіше, з'являється поняття «самоідентифікація студента», обґрунтовується важливість формування самоідентифікації в студентському віці.

Так в дисертаційному дослідженні Макаренка П. В. описана перспективна самоідентифікація, перевіряється емоційне ставлення майбутніх фахівців до професійно-важливих понять і відповідно прийняття професійної діяльності [2].

Стояно О. О. аналізує самоідентифікацію як єдність самопізнання і самооцінки особистісних якостей – самооцінка студентів змінюється з кожним поколінням, з кожним курсом змінюється розуміння особистості себе як студента: підвищуються

цінності відповідальності, вимогливості до себе, до своїх моральних якостей, знижується самовпевненість [4].

Досить часто, говорячи про самоідентифікацію студента мають на увазі становлення майбутнього професіонала. Л. Б. Шнейдер зазначає, що професійна самоідентифікація, становлення свого «образу Я» має відбуватися саме в студентському віці, бо саме в цьому віці відбувається становлення самосвідомості [5].

Мельничук І. М. розглядає самоідентифікацію майбутнього фахівця як прагнення навчитись самодіагностиці, пошук в собі професійно значущих особливостей характеру свого майбутнього фаху, набуття професійної поведінки, моделей спілкування. Але самоідентифікація може також регулювати особистісне професійне становлення. В такому разі, зміни в професійній ідентичності продовжуються, а моделі майбутньої діяльності здобувають нові смислові акценти [3].

Аналіз наукових праць, засвідчив, що саме поняття «самоідентифікація» об'єднує процес, механізми і результат. Потрібно розмежовувати процес формування самоідентифікації, сам процес самоідентифікації і їх результати відображені в свідомості і «Я-концепції» студента. В численних дослідженнях результатом самоідентифікації студентів визначають «ідентичність».

Ідентичність віддзеркалює одну з базових (у розумінні А. Маслоу) потреб людини – потребу в приналежності, причетності й прихильності. Відповідно, ідентичність – це тотожність, відповідність, співпадіння. Тотожність – це чеснота бути собою (В. Декомб). Саме індивідуальна тотожність створює можливість бути ототожненими (тобто впізнаними в якості тотожних особі) [1]. Представлення людини про своє «Я», що визначається особистим відчуттям своєї цілісності та індивідуальної самототожності і є ідентичністю. Зазвичай, це поняття визначає єдність внутрішньо особистісних та соціокультурних процесів. В процесі засвоєння студентом зразків діяльності в умовах закладу вищої освіти, норм, цінностей, прийняття і засвоєння ролі студента у взаємодіях з іншими суб'єктами освітнього процесу його самоідентифікація зазнає змін. З одного боку, індивід, будучи членом спільноти («ми»), невіддільний від неї; з іншого боку спільнота («ми») можлива за умови її статусно-орієнтаційної присутності в «Я».

Нині поширеною є термінологічна плутанина, пов'язана зі співвідношенням понять «ідентичність» та «ідентифікація». Змістовне розмежування ідентифікації та ідентичності полягає в наступному: якщо під ідентичністю слідом за Е. Еріксоном сьогодні прийнято розуміти деякий стан самоототожнення, тоді як ідентифікація – це сукупність процесів і механізмів, які ведуть до досягнення цього стану. Самоідентифікація розуміється як динамічний, багатоаспектний процес самостійного виявлення індивідом своєї приналежності до найбільш пріоритетної соціальної групи при збереженні уявлень про цілісність і унікальність індивідуального «Я». Це процес взаємозумовлених складових особистості: персональною складовою (Я сам) і груповою складовою (Я в групі) [6].

Проаналізувавши процес самоідентифікації, можна визначити «самоідентифікацію студента» як потребу майбутнього фахівця проявити себе через персоніфікацію, обравши усвідомлений вектор розвитку та освітньої діяльності, який відповідає його ціннісним орієнтаціям.

Самоідентифікація є умовою збереження ідентичності студента, однак, на відміну від процесу ідентифікації, де молода людина порівнює себе з іншими, у процесі самоідентифікації відбувається співвіднесення себе з самим собою. У результаті розвитку самоідентифікації формується уявлення студента про себе як самототожної, цілісної та унікальної особистості.

Список використаних джерел:

1. Декомб В. Клопоти з ідентичністю. Переклад з французької, передмова, примітки Валентина Омеляничка / Венсан Декомб. – Київ: Стилос, 2015. – 281 с.
2. Макаренко П. В. Професійна «Я-концепція» майбутніх фахівців правоохоронної діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук: спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології» / Макаренко Павло Валентинович – Харків, 2001. – 15 с.
3. Мельничук І. М. Формування професійної ідентичності майбутніх фахівців як педагогічна проблема / Ірина Миколаївна мельничук. // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія». – 2015. – № 1. – С. 92-96.
4. Стояно О. О. Самоідентифікація студентства як процес самовизначення особистості в сучасному суспільстві: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук: спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / Стояно Оксана Олександрівна – Одеса, 2004. – 20 с.
5. Шнейдер Л. Б. Профессиональная идентичность: монография / Л. Б. Шнейдер. – М.: МО-СУ, 2001. – С. 210-215.
6. Фомина Т. А. Самоидентификация студенчества в условиях современной России: дис. канд. социол. наук: 22.00.06 / Фомина Татьяна Анатольевна; [Ставроп. гос. ун-т]. – Ставрополь, 2007. – 156 с.

Будянська В.А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-СПІЛКУВАННЯ

Перетворення в економічній, соціальній, культурній галузях суспільства потребують зміни в системі професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти.

Конкурентоспроможність майбутніх менеджерів освіти залежить від якості оволодіння ними сучасними знаннями, уміння мислити й діяти в нових ринкових умовах та сформованості їх професійної культури, серед складників якої важливе місце посідає культура ділового спілкування.

У зв'язку з цим актуалізується необхідність якісної підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності, яка за своєю природою є комунікативною. Спілкування дозволяє кожному майбутньому менеджеру освіти ідентифікувати себе як особистість, здатну до професійної діяльності, міжособистісного взаєморозуміння, збагачення духовного світосприйняття. Уміння спілкуватися, досягати взаєморозуміння в процесі виконання професійних функцій є основою ефективності праці в ситуаціях ділового спілкування. Професійна діяльність менеджерів освіти передбачає ефективну мовленнєву, соціокультурну взаємодію, пристосування до зміни зовнішніх і внутрішніх обставин.

Неможливо уявити якісну підготовку майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності без формування умінь спілкуватися в системі Інтернет.

У дослідженні Н. В. Целепідіс визначено специфіку Інтернету як нового інформаційного середовища й засобу ділового спілкування та пояснюються ті особливості, що властиві Інтернет-спілкуванню.

1. Спілкування в Інтернеті представлено як пряма комунікація і концентрована комунікація (де багато користувачів). Основна відмінність від прямої комунікації полягає в наявності віртуальних Інтернет-залів, де в реальному режимі часу спілкуються, обмінюються файлами відразу кілька людей. Люди по всьому світі